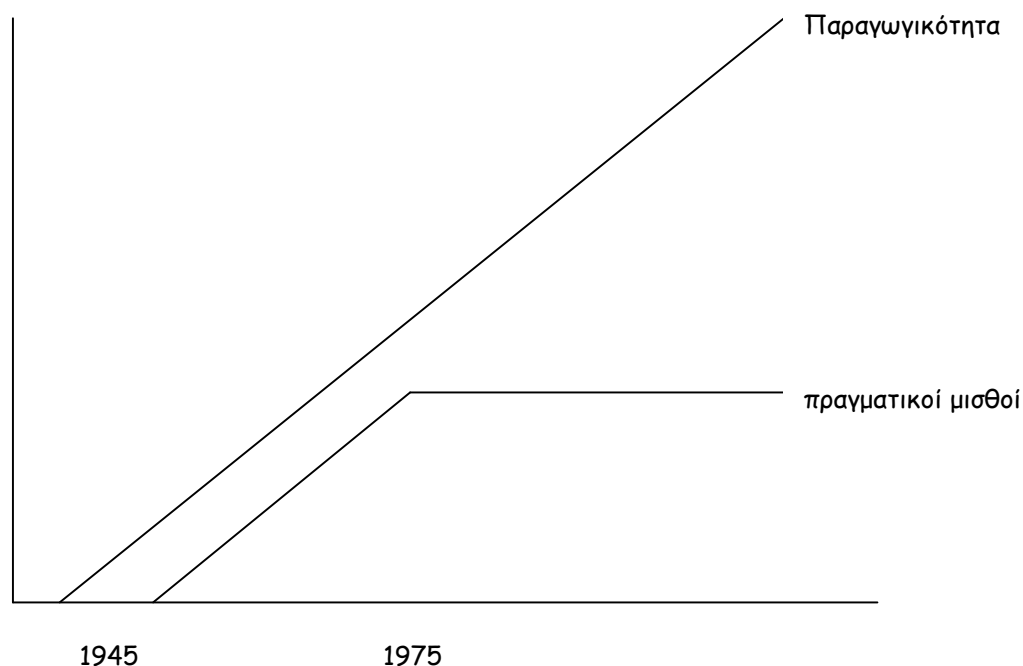

Τρία Διαγράμματα, Μία Ιστορία

Ευκλείδης Τσακαλώτος
Ειδική Έκδοση Οικονομία και Κρίση
ΑΥΓΗ 28/2/10

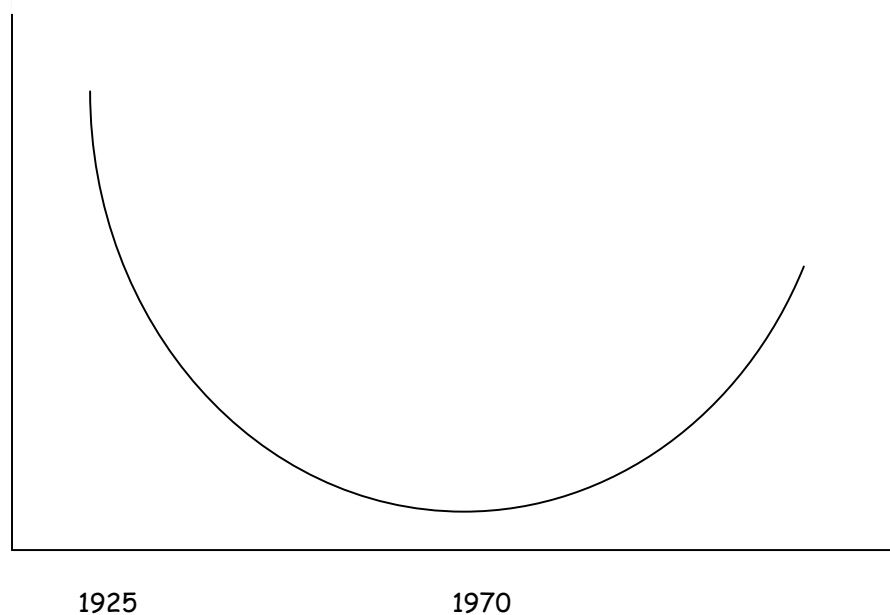
Αν, όπως λένε, μια εικόνα ισοδυναμεί με χίλιες ιστορίες, σκεφτείτε πόσες ιστορίες εμπεριέχονται σε τρία διαγράμματα. Μόνο που στην προκειμένη περίπτωση έχουμε να κάνουμε στην ουσία με μόνο μία ιστορία. Η κρίση του 2009 ξέσπασε στη μητρόπολη του καπιταλισμού. Οι προηγούμενες κρίσεις, για παράδειγμα στη Ρωσία, στις χώρες της Ν. Α. Ασίας, και την Αργεντινή, είχαν αποδοθεί στο γεγονός της υστέρησης, ιδιαίτερα όσο αφορά το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Μας άφησαν με την εντύπωση ότι αν αυτές οι χώρες είχαν φτάσει στο επίπεδο του προωθημένου αγγλοσαξονικού χρηματοπιστωτικού συστήματος, θα είχαν αποφύγει τέτοια επεισόδια. Τώρα ξέρουμε καλύτερα. Ξέρουμε επίσης ότι η κρίση δεν αφορά μόνο το χρηματοπιστωτικό σκέλος του κυρίαρχου οικονομικού μοντέλου. Ας δούμε τα τρία διαγράμματα με την σειρά.

Διάγραμμα 1: Παραγωγικότητα της εργασίας και οι πραγματικοί μισθοί στις ΗΠΑ

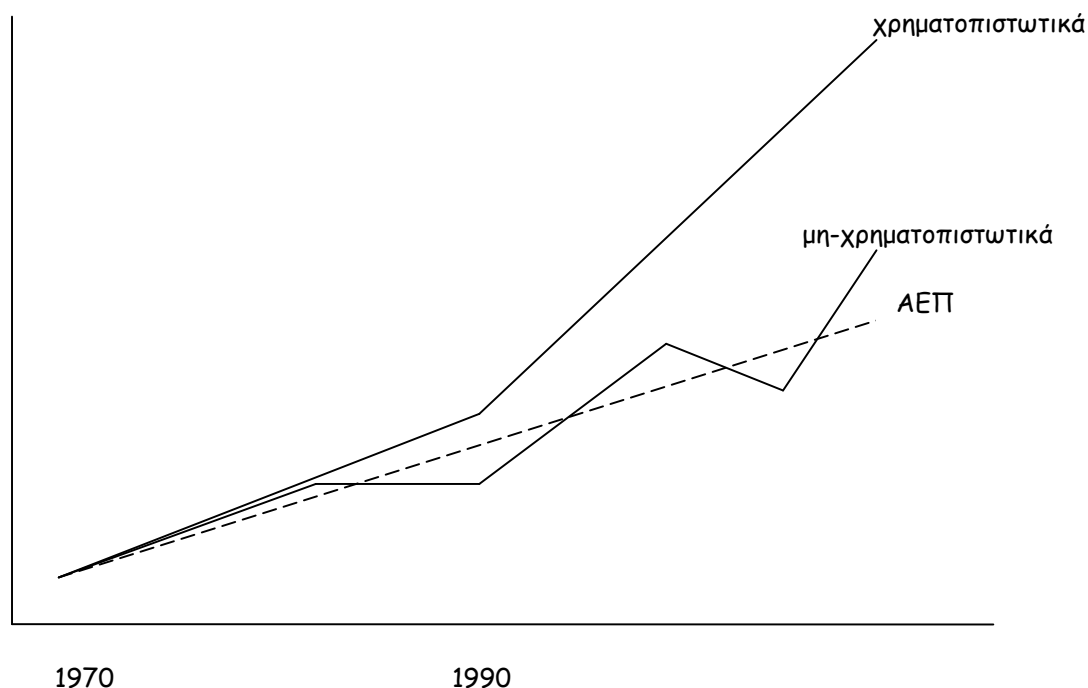
Το πρώτο διάγραμμα αποδεικνύει μια εντυπωσιακή μεταστροφή στην πολιτική οικονομία των ΗΠΑ. Από το 1870 μέχρι το 1974 (εδώ δείχνουμε μόνο την μεταπολεμική περίοδο), οι πραγματικοί μισθοί των εργαζομένων αυξανόταν παράλληλα με την παραγωγικότητα. Βέβαια οι καμπύλες εδώ είναι σχηματικές και υπήρχαν σκαμπανεβάσματα, αλλά αν πάρουμε δεκαετία με δεκαετία οι πραγματικοί μισθοί πάντα αυξάνανε. Ο κόσμος της εργασίας συμμετείχε στην αύξηση του πλούτου. Μετά από την κρίση της δεκαετίας του εβδομήντα αυτό αλλάζει. Οι πραγματικοί μισθοί το 2006 ήταν ελάχιστα πιο πάνω από ότι ίσχυε το 1974. Η κυρίαρχη αντίδραση στην κρίση του 1974, μια κρίση κερδοφορίας του κεφαλαίου, ήταν μια αντεπίθεση του κεφαλαίου ενάντια στον κόσμο της εργασίας. Όταν μιλάμε για νεοφιλελευθερισμό, μιλάμε για αυτή την αντεπίθεση που έφερε σε αμφισβήτηση ότι είχε κερδίσει ο κόσμος της εργασίας μεταπολεμικά, όχι μόνο σε όρους μισθών αλλά σε εργατικά δικαιώματα, και σε σχέση με το κοινωνικό κράτος.

Διάγραμμα 2: Ανισότητα στις ΗΠΑ
(εισοδηματικό μερίδιο του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού)

Αυτή η αλλαγή συσχετισμών αποκονίζεται στο δεύτερο διάγραμμα. Οι αμερικάνοι προοδευτική οικονομολόγοι μιλάνε για τη μεγάλη αντιστροφή (the great U-turn). Μέχρι τη δεκαετία του εβδομήντα έχουμε μια συνεχόμενη τάση προς μεγαλύτερη ισότητα. Μετά από το εβδομήντα έχουμε την πλήρη αντιστροφή. Αποδεικνύεται έτσι ότι ο πρώτος στόχος του νεοφιλελευθερισμού ήταν, και μάλλον παραμένει, η επιβολή της ταξικής εξουσίας. Σιγά σιγά ο ατομικισμός, ο πλουτισμός, το κέρδος, ο άκρατος ανταγωνισμός έχασαν οποιαδήποτε αρνητική χροιά είχαν στα πρώτα χρόνια μετά από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Μιλάμε στην ουσία για μια γιγάντια επιχείρηση μεταφοράς πόρων από αυτούς που είχαν λίγα σε αυτούς που ήδη είχαν πολλά, αλλά ήθελαν περισσότερα.

Διάγραμμα 3: Χρηματοπιστωτικά και μη-χρηματοπιστωτικά κέρδη με σχέση με το ΑΕΠ (ΗΠΑ)

Χωρίς επαρκείς μισθούς και επαρκείς κοινωνικές παροχές, πολλοί και πολλές στις ΗΠΑ αναγκάστηκαν να στηρίξουν το οικογενειακό εισόδημα με δάνεια από τις τράπεζες. Δάνεια για στέγαση, για την υγεία, για την εκπαίδευση των παιδιών. Συγχρόνως όλο και περισσότερο κομμάτι της εργατικής τάξης δεν μπορούσε να αδιαφορεί για την υγεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ας θυμηθούμε μόνο ότι το ύψος των συντάξεων εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από την απόδοση του χρηματιστηρίου. Το τρίτο διάγραμμα δείχνει τη σημασία του χρηματοπιστωτικού τομέα στην οικονομία σε σχέση με τους άλλους τομείς. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας καθώς αύξανε το ειδικό του βάρος στην οικονομία, όπως φαίνεται σε σχέση με τη κερδοφορία στο διάγραμμα, συγχρόνως όλο και λιγότερο υπηρετούσε τις ανάγκες της πραγματικής οικονομίας. Τώρα ξέρουμε ότι ο χρηματοπιστωτικός τομέας δεν μπορεί να πάρει τη θέση του κοινωνικού

κράτους, και ότι η αλόγιστη επέκταση του όχι μόνο δεν εξυπηρέτησε την οικονομία, αλλά τη βύθισε στη μεγαλύτερη κρίση του καπιταλισμού μεταπολεμικά.